

Tekstivastine: Ehkäisevän päihdetyön viikon podcast 2020

Haastattelija & juontaja: Santtu Palm
Keskustelemassa: Emma, Eetu ja Atte

Ehkäisevän päihdetyön viikkoa vietetään viikolla 45. Tänä vuonna viikon teemana on kannabis. Ehkäisevän päihdetyön viikon järjestää vuosittain Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, johon kuuluu 56 ehkäisevää työtä tekevää järjestöä.

Santtu: Kannabiksen käyttäjälle on varmaan helppo sanoa, että ota itseäs niskasta kiinni ja lopeta. Mut niin yksinkertaista homma ei tietenkään ole. Tänä juttulemme siitä minkälaisen haasteiden ja paineiden kanssa varsinkin nuoret joutuvat painimaan kannabiksen kanssa. Tässä podcastissa kolme nuorta aikuista kertoo, miten he aloittivat kannabiksen käytön ja puhuvat ennen kaikkea siitä, miten lopettaminen tuli mahdolliseksi. Mä olen toimittaja Santtu Palm ja mulla on kunnia keskustella tästä aiheesta kolmen rohkean ihmisen kanssa.

Santtu: Aloitetaan sillä, että mä pyydän teitä esittelemään itsenne. Kerro, mikä sun nimi on ja mitä haluatkin itsestäsi kertoa.

Atte: Mun nimi on Atte ja oon tässä projektissa mukana sillä tapaa että on omaa kokemusta päihteiden käytöstä ja niiden lopettamisesta. Mua pyydettiin mukaan tähän touhuun ja aihe kiinnosti aika paljon, on tosi hyvä kampanja nyt tänä vuonna. Mä oon ollut reilu pari vuotta raittiina ja nyt aloittanut opiskelut ihan muutama viikko sitten, ja itse henkilökohtaisesti tarvitsin pidemmän kuntoutuksen siihen alle. Se elämäntilanne josta lähti oli sellainen, että tarvin aika paljon jeesiä, ja tosi paljon mä sitä oon saanutkin. Ja sitä kautta on pikkuhiljaa syntynyt mielenkiinto ja halu siihen, että vois antaa vähän eteenpäin.

Emma: Mä oon Emma, oon tullut tänne kanssa puhumaan omasta kokemuksesta et oon ite käyttänyt päihteitä 12 vuotiaasta 21 vuotiaaksi ja siihen on kuulunut kannabiksen päivittäiskäyttö. Mäkin oon tässä nyt kohta kolme vuotta ollut täysin irti päihteistä, ja oon aika paljon tehnyt työtä sen oman kokemuksen kautta, ja sitä kautta päässyt tarkkailemaan millaisia sosiaalisia ilmiöitä tuohon aiheeseen liittyy ja oon täällä puhumassa niistä, ja siitä omasta kokemuksesta.

Eetu: Mun nimi on Eetu, haluan esitellä itseni koulutettuna kokemusasiantuntijana koska se on mun virallinen titteli, kävin sellaisen pidemmän, laajemman koulutuksen siihen. Mulla on kanssa oma käyttötausta ja on muutakin taustaa, vankilataustaa ja muuta, ja siitä elämästä paljon kokemusta. Oon ollut nyt kohta neljä vuotta selvinpäin. Oon toiminut vuosia Youth Against Drugsilla ennaltaehkäisevässä päihdetyössä ja kohtaamassa nuoria, ja juttelemassa heidän kanssaan päihteistä ja päihteiden käytöstä ja niistä seurauksista. YAD ehdotti, että mitä jos lähtisit mukaan tuohon, et hyvällä asialla. Ja sit vielä vähän tutustuin tähän ja juttelin kyseisestä projektista, niin totesin että todellakin. Mä oon paljon mediassa puhunut siitä omasta kokemuksesta ja stigman vähentämisestä ja käyttäjien oikeuksista ja muusta, ja mä haluan jollakin tavalla tuoda peiliksi sitä omaa kokemusta ja käyttää sitä työkaluna, myös helpottaakseni keskustelua aiheesta. Haluaisin, että nuorten olisi helpompi puhua huolistaan ja kokemuksistaan varsinkin liittyen päihteisiin.

Santtu: Kertokaa teidän suhteesta kannabikseen. Minkälainen aine se on teidän kohdalla ollut?

Atte: Mä oon ensimmäisen kerran suhteellisen nuorena polttanut sitä ja ihastuin siihen silloin samantien oikeastaan. Sitä ennen mulla oli sellaista taustaa, että oli alkoholin kanssa mennyt jo vähän yli ne hommat. Mutta sen jälkeen kun ensimmäisen kerran poltin niin aika lailla päivittäin poltin sitä. Suoraan sanottuna pidin sitä silloin hyvänä juttuna ja semmoisena, että se rentouttaa ja passivoittaa mua. Suhtautuminen siihenkin on muuttunut ajan kanssa, että jossain kohtaa se ei enää toiminut. Sitä poltti niin paljon että määrät kasvoi ja sitten se ei enää tuonut mitään hyvää oloa vaan päinvastoin, se toi ahdistuskohtauksia ja paniikkihäiriötä ja semmoisia juttuja. Sit se oli semmoista ahdistavaa päivittäiskäyttöä, että oli pakko vaikka ei ois halunnutkaan. Siihen se sitten loppuviimein meni.

Santtu: Mitä tarkoittaa suhteellisen nuorena?

Atte: Oisinko mä ollut kuusitoistavuotias, suurinpiirtein.

Santtu: Mites Emma, sanoitko että oot 12-vuotiaana aloittanut päihteiden käytön?

Emma: Joo, silloin aloin juomaan ja vähän sen jälkeen polttamaan pilveä. Mulla se toimi vähän jännästi siinä mielessä, että muut usein kertoo että se rentouttaa, rauhoittaa ja tekee mukavan olon, niin mulla ei kauheesti oo sellaisia kokemuksia. Mulla on melkein alusta asti se toiminut niin, että on tullut tosi pahoja pelkotiloja ja en oo esimerkiksi pystynyt nukkumaan ennen kuin se vaikutus on lakannut. Jostain syystä silti sitä on pitänyt polttaa melkein joka päivä. Myöhemmin sitten alkanut polttaa joka päivä. Et se on toiminut aina kuitenkin sellaisena pakokeinona todellisuudesta, että sai jotain muuta mitä on, vaikka siitä tulis tosi paha olo. Oon ollut tosi vainoharhainen ja kokenut oloni tosi epämukavaksi, kun oon polttanut. Et sitten oon rauhoittanut itseäni muilla keinoilla tai muilla päihteillä. Mut se kannabis on silti kuulunut siihen jokapäiväiseen elämään, ehkä kaveriporukan juttuna tai sellaisena kulttuurijuttuna, että tätä vaan kuuluu tehdä.

Eetu: Mä aloin dokaamaan vähän reilu kymmenenvuotiaana, ja kaksitoista vuotiaana tuli kannabis kanssa mulle kuvioihin. Siihen aikaan ei ollut nettiä, ettei tiennyt oikein miten jointti kyhätään tai lätkä kyhätään. Mä muistan sen tilanteen aina, me oltiin pyöräilemässä Espoon keskuksen siinä missä menee se ylikulkusilta ja sellainen parikymppinen kundi pysäytti meidät. Et "Hei, pysähtykää kundit!" Ja me oltiin että "Täh?" "Halutteks te ostaa lätkää?" ja sillä oli bāgi kädessä. Mulla oli vähän sellainen asema jo silloin, että Eetu kokeilee aina kaikkee, ja mä olin et joo joo, ostetaan ostetaan. Ja mulla ei ollut mitään hajua miten se kyhätään, me vaan kyhättiin se ja murusteltiin sitä jotenkin, ei me ees lämpäty sitä. Vähän niinku rökkin päähän tungettiin sitä. Ja se jotenkin rentoutti ja hihitytti, mutta mä en tykännyt siitä olotilasta silloin. Mutta se, miksi se jäi siihen elämään, oli se, millaisen sosiaalisen aseman siitä sai. Et pääsi porukkaan ja se oli aina ryyppyillan päätteeksi tai aikana tai ennen, niin se oli se sosiaalinen tapahtuma porukassa. Mulla oli vähän sama mitä Emma sanoi, että alun jälkeen se ei tuonut enää sitä rentoa fiilistä vaan päinvastoin, niin kuin Attekin mainitsi, ahdistuskohtauksia ja pientä vainoharhaa. Mä oon asunut nuorisokodin harjoitteluasunnossa 16-vuotiaana ja mä oon saanut sellaiset puolipsykoosit siitä päälle siitä kannabiksen ja alkoholin yhteisvaikutuksesta, että mä luulin että multa on varastettu jotain ja mulla oli rautaputki kädessä. Ja mä halusin vaan tietää että kuka on varastanut, vaikka kukaan ei ollut oikeesti varastanut.

Santtu: Kuinka vanha sä olit tuolloin?

Eetu: Kuusitoista.

Santtu: Tää on mielenkiintoinen tää sosiaalinen paine, mistä te puhuitte. Minkälaisia keinoja sen murtamiseen on? Minkälaisissa tilanteissa te ootte huomanneet, että voi olla eri mieltä kavereiden kanssa, ja kuinka vaikeeta se on ollut?

Emma: Kyllä mä oon ollut eri mieltä kavereiden kanssa vaikka siinä, kun ne on yrittäneet vaikka jotenkin rajoittaa sitä mun käyttöä ensimmäisiä kertoja. Se on mennyt siihen suuntaan aluksi. Kun mä oon pitänyt sitä mun turvakeinona ja se on ollut ratkaisu mun ongelmiin. Siinä se on toiminut, kun alun perin halusin käyttää sitä keinona liittyä porukkaan. Myöhemmin, kun oon lopettanut, oon huomannut että multa on puuttunut jotenkin kokonaan sellainen käsitys, että on joku porukka johon liittyä ja kokea kuuluvansa missä ei ollenkaan käytetä. Et mulla ei ollut ehkä sellaista samaistumispintaa, puuttui sellainen itsevarmuus ja kokemus elämässä et mä oisin jotenkin ok sellaisena kuin mä oon. Vaikka harrastuksia kohtaan, että löytäisi jotain muuta siihen tilalle. Se on tullut vasta paljon myöhemmin. Ja sitten kun sitä on löytynyt itselle, niin on ollut helppo sanoa että en mä halua liittyä tuohon, koska mulla on jo nää mun omat jutut.

Eetu: Siinä on ehkä taustalla eniten se fomo-efekti, eli fear of missing out. Et jää jostain paitsi. Et vaikka mä tiesin että mikä se olotila on ja mä tiesin, että se saattaa aiheuttaa ahdistuksia, niin puolittaista psykoosia tai vainoharhoja niin silti mun oli pakko siinä porukassa polttaa, ettei musta tunnu että mä jään jostain paitsi. Mä luulen, että jos tarvis rikkoo jää ja olla tollaisessa asiassa eri mieltä, niin se vaatii kuitenkin jonkinlaisia konkreettisia toimia, tai sen, että uskaltaa. Koska en mä uskaltanut, ei mulla ollut sitä itsevarmuutta sanoa et hei, en mä halua! Kun en mä halunnut oikeesti, mutta mun oli pakko, se oli pakottava tarve. Mut se just se rohkeuden löytäminen itsestä että sanoo että "Hei! En mä halua." Siitä voi tulla sellainen ketjureaktio, että siinä on toinenkin tyyppi joka sanoo, "Niin muuten, en mäköän halua." Ja sit se vahvistuu, on toisia henkilöitä siinä ympärillä kanssa, niin kuin Emma puhui, ihmisellä on luontainen tarve samaistua. Kun ympäröi itsensä niillä ihmisillä, jotka polttaa pilveä, niin hyvin todennäköisesti sitä itsekin polttaa pilvee. Harva ihminen on niin vahva, että pystyisi vaan olemaan sellaisessa ympäristössä, toimimatta samalla tavalla kuin ympäristö.

Emma: Eikä siinä kohtaa välttämättä ees tajua, että on muita ihmisiä joihin voi liittyä, kuin se porukka missä sillä hetkellä pyörii. Ettei välttämättä ees osaa ajatella että joku muu saattaisi ajatella samalla tavalla tai että ois joku muu porukka mihin vois liittyä. Tavallaan joutuisi luopumaan kaikesta siinä kohtaa. Tavallaan se pelko että jääkin sitten yksin jos haluaakin toimia eri tavalla kuin muut.

Santtu: Kuulostaako Atte tää sosiaalinen paine tutulta?

Atte: No mulle ei sinänsä, en ainakaan muista sellaista tilannetta että ois ollut semmoinen paine siihen. On ite vaan halunnut, just jossain siinä 16 vuoden ikäkynnyksellä myös se kaveripiiri muodostunut... Ainakin se pieneeni tosi paljon siinä, siinä oli muutamia tyyppejä, ne oli tosi päihdemyönteisiä, kokeilunhaluisia. Enemmänkin mä oon ollut ehkä se, joka on voinut aiheuttaa semmoista painetta, että ota nyt sinäkin kun mäkin otan. Itse en oo kokenut sitä sellaisena.

Santtu: Mutta jostain te löysitte rohkeuden ja energian siihen, että tekee erilailta, kuin sosiaalinen paine sanoo. Mistä se löytyi?

Eetu: Tarpeeksi suuri tuska tuo sen tullessaan sen halun johonkin muuhun. Mä tajusin, kun katsoin itseäni peilistä, että mä voisin olla jotain ihan muuta. Ja voisin olla jotain muuta ja mä uskoin, että ei tää oo mä. Se elämä ja päihteen tai päihde ajoi mut toimimaan niin, miten mä en haluaisi toimia muita ihmisiä kohtaan. Ja jotenkin se toivo, mä olin tavannut ihmisiä, jotka oli lopettanut käyttämisen ja jotka ei tarvinnut mitään siihen, että voi vaan olla rohkea ja elää tätä elämää. Jotenkin se toivo ajoi mut eteenpäin siinä.

Santtu: Näit esimerkin toisenlaisesta mahdollisuudesta, tavasta olla.

Eetu: Kyllä, juurikin näin.

Emma: Mulla on aika samanlainen kokemus, että sitten kun on tarpeeksi kauan mennyt tarpeeksi huonosti, mullakin on ollut se, se ei oo ehkä enää niinkään liittynyt siihen porukkaan liittymiseen vaan nimenomaan siihen päihteen käyttöön, hakemiseen ja saamiseen. Et on niin paljon myynyt omia arvojaan ja mukautunut

siihen ympäristöön ja niihin ympäröiviin ihmisiin, ettei enää oikein tunne itseään kun sitä on tehnyt monta vuotta. Ehkä herännyt jostain se kipinä, että tää ei oo se mitä mä haluan, tarpeeksi huonosti voinut siinä tarpeeksi kauan, niin tulee se, että voisinkin kokeilla jotain muuta ja siinä on tarvinnut sitä tukea totta kai. Mutta alun perin kun mä oon katsonut jotain mitä mä oon pitänyt ”normaaleina” ihmisinä, jotka vaikka menee töihin aamulla kun mä istun siinä samassa bussissa menossa vasta kotiin, sit miettinyt että noi ei kyllä tajua elämästä yhtään mitään. Että mulla ois se vapaus ja mä teen sitä mikä ois ihmiselle jotenkin täydellistä, vapauttavaa tai sellaista. Se illuusio on murtunut jossain kohtaa, kun mä oon tajunnut miten pientä se mun ympyrä on mitä mä pyörin siinä, että se on suppeutunut koko ajan. Että mahdollisuudet rupee hupeneen, se alkaakin kyllästyttää jossain kohtaa ja haluaakin ehkä kokeilla sitä mitä ne muut pitää oikeana. Tai ylipäättään saada jotain uutta näkökulmaa siihen elämään.

Santtu: Eikö kannabiksen maailmastakin kerrota tarinaa, että siellä on siistiä tai jotenkin hohdokasta? Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai viihdeteollisuudessa.

Emma: Joo, ja mitä mä oon seurannut vaikka sosiaalisesta mediasta tai Facebookista, jos osallistu johonkin ryhmiin missä on lähinnä amerikkalainen se käyttäjäkunta, niin se keskustelu kannabiksesta on usein sellasta et ”te ette oo vaan kokeillu oikeeta lajiketta”, et se on ratkaisu kaikkeen. Ja julkkikset julkaisee polttelukuvia tai niillä on tarjottimia missä on ihan sikana pilvee, tai just jotain jointtia kierrättää. Se on yleistynyt ihan hirveesti kun se on tullut lailliseksi jenkeissä, ja niiden sosiaalinen media tulee suoraan meille tai mä ainakin käytän tosi paljon sitä jenkkisomea tai samoja alustoja kun seuraan samoja ihmisiä. Niin se kulttuuri mikä tulee sieltä on tosi kannabismyönteinen, et siinä ei nähdä mitään pahaa vaan enemmän ratkaisuja suunnilleen kaikkiin ongelmiin.

Santtu: Miltä susta tuntuu, kun sä seuraat sitä tarinankerrontaa tai sitä kuvastoa?

Emma: Ristiriitaiselta, mä ymmärrän että se tuntuu niille hyvältä, ihmiset puhuu vaikka traumojen korjaamisesta tai semmoisesta, mä ymmärrän sen kyllä. Se on tosi tehokas keino paeta niitä ongelmia, tai helpottaa sitä oloa, sellainen hetken lääke siihen. Mut se ei oo koko totuus, että mulla on se kokemus että se ei tee mulle yhtään hyvää. Se ei kuulu mistään sieltä. Se näkemys ei ollenkaan nouse esiin sieltä. On se ahdistavaa katsoa, että se on noin julkisesti hyväksyttyä ja tavallaan kannustetaankin siihen, niin en oo ehkä samaa mieltä siitä.

Santtu: Onko ollut sellaisia konkreettisia tilanteita kannabikseen liittyen, missä te ootte olleet eri mieltä teidän kavereiden kanssa?

Atte: No varmaan ihan tälläkin hetkellä, on ollut matkan varrella muutenkin, mut hirveen vähän loppupeleissä asioista on kyllä puhuttu. Et en mä muista sellaista keskustelua nuoruudesta tai varhaisaikuisuudesta, et ois ees oikeestaan juteltu asiasta. Ehkä se on enemmän niin, että sitä on sen kehityksen mukana missä piireissä sattuu pyörimään. Esimerkiksi toi näkökulma mistä äsken puhuitte, mitä media syöttää, mun mielestä se on vähän kummallista että se ylipäänsä on mikään juttu. Et se on erikseen esillä oleva asia. Jos se ois vaan harmiton ja hyvä asia, ei sitä ois niin paljon sitä hehkutusta vaan se ois semmoinen toteamus että sehän nyt on hyvä. Mutta se just, että kun se ei sitä ole. Joillekin se voi toimia pidemmän aikaakin. Mutta sitten on myös se, että jotenkin aika vaitonaisena on se ääni, siinä on Emman kanssa ihan samaa mieltä, että jostain syystä sen esiin tuominen että tää ei ollut yhtään hyvä juttu että menin polttaan paukut, ja jäi tosi huono fiilis siitä, oon vähän pettynyt itseeni. Niin ei niitä tuu vastaan jostain syystä ollenkaan.

Emma: Niin että sitä kompensoidaan sellaisella korostamisella.

Eetu: Tossa pätee niin vahvasti se, että mitä yleinen media tuo ulos niin sitä tuodaan enemmän vaan ulos, mikä on jo siellä pinnalla. Jos joku jenkeissä vaikka sanoisikin, että tää ei oo hyvä juttu ja tää aiheuttaa tämmöistä, niin et sä nää sitä tuolla jenkkimediassa missään sen lausuntoo. Et tälle julkkikselle on tullut mielenterveysongelmia tästä, ei niitä lue missään. Vaan lukee ennemminkin sitä että Mike Tyson kasvattaa, sillä on isot farmit ja näillä artisteilla menee tän ja tän verran päivässä ja viikossa, ne on menestyneitä, niillä on paljon rahaa, minkälaisen kuvan se antaa nuorille?

Santtu: Niin, ei niistä psykooseista oo paljon Instagram-kuvia.

Eetu: Minkälaisen kuvan se antaa? Se antaa just sellasen kuvan että joo joo, vähän coolia. Et just hienoo.

Santtu: Kuinka tärkeässä roolissa tässä kaikessa on hyvä itsetunto? Ja miten sitä voikaan sitten vahvistaa?

Atte: Niin no, itsellä nyt ei ollut kuin rippeet jäljellä mistään itsetunnosta kun oon raittiiksi päässyt. Kaikki ketä mä tiedän, ketkä on olleet vähän vastaavassa elämäntilanteessa missä itse on ollut, on kuitenkin ajautuneet sellaiseen tilanteeseen missä on arvot ja periaatteet myynyt jo vuosia sitten. Ja päihteet on menneet kaiken edelle. Siinä on mennyt sitten myös ulkoiset asiat. Että oikeastaan se itsetunto ja itsekunnioitus on hyvin pikkuhiljaa kasvanut tässä, sen kautta että on pitäytynyt päätöksissään ja saanut sellaisia kokemuksia matkan varrella paljon. Sillä tavalla pidän elämää oikeudenmukaisena ja reiluna, että kun on saanut apua ja alkanut tehdä hyviä asioita itselleen ja sellaisia hyviä juttuja, siitä on myös sellaisia hyviä asioita seurannut. Sitä on vaan ollut ihan täysin kyvytön aikaisemmin mitään sellaista tekemään, että on ollut semmoinen itsetuhoisuus siellä taustalla. Sitten on tietenkä asiat jotka on siellä taustalla tärkeitä, omavaraisuus jne. En mä itsessään pidä sitä yhteiskunnallista asemaa täysin liitännäisenä siihen itsetuntoon, mutta jotenkin se, että edistyy siinä omassa elämässään, on ne asiat sitten mitä on. Sen kautta alkaa uskoa itseensä. Mulla ainakin on ollut esimerkiksi opiskelujen suhteen monta vuotta sellainen, että en mä kykene noihin. Et en mä pysty, ei pää toimi. Mut sitten on saanut osoittaa itselleen tämmöiset vanhat uskomukset vääräksi ja oikeasti tavoitella sellaisia juttuja elämässä, mitä haluaa. Sen kautta se on tullut.

Emma: Kyllä mulla on toi sama kokemus siitä kun Atte sanoi, että on tullut sellaisia tiettyjä uskomuksia itsestä. Vähän sellasia että minä olen paha tai minä en pysty samaan kuin muut. Niitä on saanut rikkoa sitten, kun on lopettanut käytön. Siihen on vaikuttanut just ne uudet kokemukset mitä on tullut sitten, kun on lähtenyt elämää rakentamaan. On saanut opetella sellaisia asioita, mitä monet oppii teini-iässä. Välillä tuntuu, että on vähän jälkeenjäänyt kun on lähtenyt opettelemaan perusjuttuja, mut mä oon käyttänyt silloin, en mä ole keskittynyt sellaisiin asioihin. Päihteitä käyttäessä huomaa että siitä on saanut sellaista vähän valheellista itsetuntoa, sellaisen kokemuksen itsevarmuudesta, että voi tavallaan vaihtaa maskia kasvoilla: Että tällainen ihminen mä oon, tai tällainen ihminen mä oon. Et millaisena haluaa näyttää itsensä muille, pystyy säätelämään sitä sen päihteen käytön kautta. Kun sen on joutunut riisumaan, on kohdannut ne oikeat ongelmat siellä taustalla. Mäkin oon ollut ihan vieraantunut siitä, kuka mä oikeesti oon, on niin paljon turvautunut siihen päihteiden luomaan kuvaan itsestä. Sit kun se on otettu pois, mä oon katsonut peiliinkin ihan et mä en yhtään tiedä kuka toi on. Sit on joutunut siitä lähtemään sitä rakentamaan. Siihen liittyy myös ulkoiset jutut, mullakin opiskelu ja työelämään lähteminen ja sellainen tietyn statuksen kasvattaminen, mut lähinnä silleen sisäsyntyisesti sitä sisäistä maailmaa muuttaen, että mitä mä uskon itsestäni. Mihin mä kykenen ja mitä mä annan itsestäni. On tarvinnut lähteä muuttamaan sitä omaa toimintaa, saa vähän erilaisen vastaanoton ihmisiltä kuin aikaisemmin, ja sitten sitä kautta muuttaa sitä kanssa, miten kokee itsensä.

Eetu: Tää matka ois huomattavasti vaikeampi ilman toisia ihmisiä, sitä peiliä mitä tarvii päivittäin. Jotenkin ne uskomuksetkin itsestä, kun on koko elämänsä oikeastaan paennut itseään, lamauttanut sen herkän puolen itsestään. Ne uskomukset itsestä on olleet tosi harhaisia, kun ei oo tiennyt kuka on, mistä mä tykkään, on uskonut siihen, että ne roolit mitä mulla on ollut, että se on mua. Vaikka se ei todellakaan ollut sitä. Se peili, joku sanoo että todellisuuden tarkistaminen, se on todella hyvä toimenpide siihen. Yksinään se

on välillä todella vaikea erottaa tunneherkkänä ihmisenä mikä tässä on se todellisuus, ja mikä ei oo sitä todellisuutta. Joku sanoo sulle vaikka pahasti, niin mä helposti tunneherkkänä ihmisenä saatan uskoa että mä oon just tollainen mitä toi sanoo. Mut sitten kun mulla on se ihminen siinä vieressä jolle mä sanon et hei, mulle sanottiin näin, ja se sanoo et "Älä nyt, Eetu, Eetu. Älä nyt höpötä. Et sä oo lähellekään tollanen." Et se on tosi tärkeä et on se ihminen, vähintään 1-2, kenelle voi jakaa näitä asioita, pystyy kohtaamaan, ja sitten sieltä tulee se peili takaisin et hei, tässä on varmaan todennäköisesti todellisuus.

Emma: Se on vähän vinksautanut ajatus lähteä silleen yksin muuttamaan sitä itsetuntoa, et kun mä sanoin et se on silleen sisäsyntyistä lähteä muuttamaan itseään sisältäpäin, niin just niin kuin Eetu sanoi, että siihen tarvii niitä muita ihmisiä ympärille. Etenkin vertaistuki on ollut tärkeää siinä, että jakaa sen kokemuksen jonkun toisen kanssa. Saa sellaisen turvan siihen, että okei, mä en oookaan yksin näiden mun kokemusten kanssa. Niistä on ehkä helpompi lähteä puhumaan ja saa sellaista realiteettia siihen, että mitä se on mitä mä käyn tässä läpi.

Santtu: No jos mietitään niitä about 15-vuotiaita teitä itseänne, kun te ootte olleet 15-vuotiaita ja päihdekoukussa, niin kuka tai mikä se olisi voinut olla se tyyppi, joka olisi tullut teille puhumaan järjen ääntä?

Eetu: Sen kaltainen tyyppi, joka mä itse tällä hetkellä oon, jolla on ymmärrys siitä, mitä mä käyn läpi. Parhaiten ois toiminut, kun joku 30-vuotias Eetu, entinen käyttäjä, ois tullut sanomaan että hei tiedätkö sä mitä tosta voi seurata. Et tolla voi olla isot vaikutukset sun elämään.

Emma: Joo, mulla on ainakin se kokemus että just sen ikäisenä viistoistavuotiaana on aika paljon hapuillut, et mistä voisin saada apua. Mä oon aatellut mielenterveysongelmia ja kokenut oloni tosi huonoksi siinä iässä. Sieltä mistä oon hakenut apua ammatillisen tuen piiristä, on sanottu aina että ei kannata käyttää, älä käytä, et ei kannata tehdä sitä. Tottakai mä oon ajatellut vaan, että ne ei ymmärrä. Et se on mun ratkaisu näihin ongelmiin, ei ne voi ottaa sitä pois. Että sais joltain sen ymmärryksen, että mä ymmärrän miksi sä teet tota, ja sit ois kanssa tarjota jotain muuta vaihtoehtoa siihen, mistä voisi lähteä kerryttämään itsetuntoa ja mistä saisi turvallisen olon itselleen. Mikä korvaisi sitten sen, mitä on lähtenyt niillä päihteillä hakemaan. Ei mun mielestä voi vaan ottaa sitä pois, jos siitä on jo tullut sellainen ratkaisu itselle johonkin. Sitten jää vähän niin kuin tyhjän päälle.

Santtu: Eiks tässä puhuta syy ja seuraus -suhteesta, kannabiksen käyttö tai päihteiden käyttö on seuraus jostain. Jos sitä hoidetaan niin ei hoideta sitä oikeaa syytä joka on jossain itsetunnon tietämällä, ehkä?

Atte: Yritin miettiä vastausta tohon sun aiempaan kysymykseen, että mikä ois tavoittanut mut siinä, jotenkin ainut jeesi joka olisi toiminut ois ammattiapu. Mutta ihmiset on yksilöitä, ja minkälaisista olosuhteista tulee, onko se päihteiden käyttö tai kannabiksen polttaminen vaikka ratkaisu joihinkin vaikeisiin perhetilanteisiin. Vai onko se vaan semmosta viihdekäyttöä kavereiden kesken. Niissäkin on ihan hirveesti eroja. Itse omalla kohdalla olin rikkinäinen, kannabiskin toimi sellaisena että pääsi pois tästä todellisuudesta. Se on hirveen vaikea paikka, kun mä olin 15-16 -vuotiaana sillai että mä olin löytänyt sen ratkaisun niihin mun ongelmiin, niin siinä vaiheessa on vähän myöhästä tulla mulle enää mitään. Mulla oli tosi semmoinen nuoruuden uho, ja olisin tarvinnut sitä apua aikaisemmin. Et miten tavoittaa nuoria ajoissa siinä. Se on varmaan tämmöinen ikuinen kysymys, että mitä kautta ja miten voidaan nuoria tavoittaa. Sekin, että tää ei oo ikäsidonainen asia, joillakin ne ihan samat jutut voi lähteä vaikka 18-vuotiaana tai 25-vuotiaana tai mitä ikinä. Se mun lähtökohta ylipäätään tähän koko podcastiin on se, että siinä vaiheessa kun joku homma alkaa vaikka kannabiksen kanssa lähteä käsistä, mutta se ei oo vielä siinä pisteessä että on kaiken menettänyt, että miten siinä vaiheessa osattais tarjota oikeanlaista apua. Jos on huolissaan vaikka omasta tai läheisten kannabiksen poltosta, niin miten siitä... Kun se ei oo puhetasolla luontevaa, se koetaan

kiusalliseksi, ehkä vähän peitellään sitä ja salaillaan ja hävetään. Tietyllä tapaa semmoinen avoimuus on tän asian suhteen hyvä. Nää ei oo mustavalkoisia juttuja, esim. mediassa että se on just avointa, mun mielestä se on siinä mielessä hyvä juttu että siitä ois matalampi kynnyks puhua. Mut se ei saa olla yksipuolista, sen pitää olla rehellistä sen jutun, että on kaikkien osapuolien äänet kuuluvilla.

Santtu: Mä otan tosta kiinni tosta läheisten kannabiksen käytöstä. Jos mulla ois sellanen tilanne, että musta tuntuu että mun kaverilla ei oo päihteiden käyttö hanskassa, ja mä oon huolissaan mun ystävystä, mitä mun kannattais sanoa sille?

Eetu: Kyl mä kannustan puhuun, pelaan avoimin kortein, et jos sä oot huolissaan sun kaverista sä sanot kaverilla että mä oon huolissaan. Koska mikä osoittais välittämistä enemmän, kuin et sä sanot kaverille et hei sä oot tärkeä ja mä en haluu että sulle käy huonosti. Kyl mä uskon et nykypäivänä, jos vertaa mun nuoruutta ja nykynuoria, kyl nykynuoret puhuu avoimemmin tollasista asioista kuin mitä silloin kun mä olin nuori. Kyl se kulttuuri on muuttunut, että uskalletaan puhua vähän enemmän. Tottakai usein saatetaan vähän niin kuin varjota se vitsin taakse tai se otetaan vähän vitsillä, et ”joo joo, niin mäkin sun viikonloppu käytöstä”, takaisinheitto. Mut ehkä ihan rohkee sellainen et ottaa kaverin sivuun, sellainen privaattihetki et hei onks kaikki ok, haluutko sä jutella? Koska mitä mä oon kokenut ja työssäkin kokenut, et sit kun nuori tuntee sen olon sellaiseksi et nyt on hyvä hetki jutella, niin se kuinka paljon vapautuu sitä tuskaa nuorelta, se on ihan tajuton määrä. Et nyt pääsee puhuun näistä.

Atte: Ja muutenkin just toi, että on se ympäristö missä voi puhua ilman, että on sitä rangaistuksen pelkoa tai jotain sellasta, että saa satikutia. Toi on sillai vaikeekin kysymys, et miten läheiset ottaa, kun siin on lähellä niin on vaikea olla mitenkään neutraali sen jutun suhteen. Et sen takia se ammattiapu on mun mielestä ihan tosi hyvä juttu. Esimerkiksi mun isobroidi, kun se on ollut huolissaan mun jutuista niin parasta mitä se on loppuviimein tehnyt, on se, että se ei jaksanut enää katella sitä. Siinä oli menty jo aika monta astetta, et se on yrittänyt jeesata mua ja sitten oli tämmöisiä jotain intervention tapaisia juttuja että missä mennään. Mutta jotenkin se semmoinen että sais välitettyä sen huolen ja semmoisen mikä on, mut myös sen et jos mä koen jonkun mun läheisen päihteiden käytön – niinku nykyään, osat on tälleen hassusti kääntynyt, niin mä oon sanonut näin et mä en missään nimessä hylkää ketään mun läheistä ihmistä, mutta mä haluan hylätä ne päihteet. Kun ne muuttaa ihmistä, et ei se oo enää se sama tyyppi kenen kanssa mä haluan olla tekemisissä, enkä mä oo ollu se tyyppi silloin aikoinaan, kenen kanssa ois halunnut olla tekemisissä, kun olin päihteiden vaikutuksen alaisena.

Santtu: Ootteks te ollu sellaisessa tilanteessa että okei tää ei oo nyt enää, kun mietitte sitä nuorta itseänne, et ei vitsi tää ei oo nyt hyvä paikka, ja lähteny sit meneen? Mitä sellainen ponnistus vaatii?

Emma: No mun kokemus on ainakin ollut se, että vähän joka paikassa missä mä oon ollut on ollut sellainen olo et tää ei nyt tunnu hyvältä, oli se sitten koulussa tai kotona tai sit siellä päihteitä käyttäessä. Se on vähän niinku seurannu mukana, niin sit siinä ei oo sellasta paikkaa mihin mennä, missä tuntuis paremmalta. Sit se on ollut vähän sama, et oonko mä jossain koululuokassa vai ringissä polttaan pilvee aamuyöllä. Se ei oo tehnyt eroa siihen, et ei oo myöskään erottanut että tää on oikeesti vaarallinen tilanne ja sit tää on tilanne jossa mä koen sosiaalista ahdistusta siitä, että mun pitäis pärjätä tässä normaalissa elämässä, mut mä en oikein osaa, et miten. Ehkä sellanen, et ois olemassa se väylä jossa kokee olonsa mukavaksi, vaikka siellä kouluympäristössä, tai sit muuten sosiaalisissa piireissä, jos mulla olis sellanen itsevarmuus olemassa tai sellanen et mä tiedän mitä mä teen, niin en mä ois ikinä ajatunut myöskään hakemaan sitä ratkaisua mistään päihteistä. Musta tuntuu et aika moni kenellä tulee vaikka ongelmaa sit sen kanssa on ihmisiä joilla on jo ennestään ollut aika heikko itsevarmuus. On kokenut olonsa vaikka ulkopuoliseksi tai yksinäiseksi. Kun

se kokemus on jo valmiiksi olemassa, niin on vaikeaa ajatella siinä tilanteessa että hei mulla on nyt epämurkavaa, mutta mä vaikka lähdän tästä, kun ei osaa ajatella sellaista tilannetta että ois missään sen mukavampaa.

Santtu: Kertokaa mulle niistä ihan konkreettisista tilanteista joissa teille on tarjottu kannabista silloin, kun te ootte olleet nuoria.

Eetu: No siis varmaan toi on se ihan ensimmäinen missä mulle myytiin ja jotenkin kun se mun unelmakuva oli olla sellainen kaikkien kaveri diileri, joka myy pilvee porukalle, niin sit se tyyppi kun osui vähän siihen kuvaukseen niin munhan oli pakko ottaa vastaan. Ei siinä tilanteessa ollut mitään muuta vaihtoehtoa. Sit ihan sellaisia, et kun mä oon ollut nuorisokodin ensimmäisessä harjoitteluasunnossa, siel on meillä ollut parvekkeella kundi joka on tarjonnut että pistetään rinki pystyyn, ne on aika sellaisia arkisia tilanteita, siinä tilanteessa, et mennään polttaan, okei mennään vaan. Ei ne oo mitenkään sillai ihmeellisiä. Se tilanne vaan tulee ja sit kun se on automaatio, niin se vaan tapahtuu.

Emma: No mulla ei oo kyllä sellaisia kokemuksia, nuorena ei oo tullut et ehkä sit myöhemmin kun mä oon jo näyttänyt siltä että mä käytän, niin ei oo ollu sellaisia tilanteita että kukaan ois vaikka kadulla tullut tarjoomaan et hei mulla on täs huumeita, ostatko. Kyl mä oon itse sitten hakeutunut niihin porukoihin. Ekalla kerralla oli mun omat synttärät missä oli yks kaveri et hei mul on yksi tuttu kenellä on pilvee ja mä halusin vaan lähtee kokeileen. Ja aina se on ollut silleen et mä oon vaan löytänyt sellaisia ihmisiä ympärille. Mä oon kokenut samaistumista niihin, varmaan koska on samankaltaisia ongelmia tai taustoja, ja sit ne on vaan ollu sellaisia porukoita missä on pyörinyt. Ja muutenkin jos on vaikka mennyt jonnekin synttäreille teini-iässä, se on ollut ehkä vaan koko ajan olemassa siinä ympäristössä. Se on kuulunut siihen kulttuuriin, että jollain on ja sitten sitä tarjotaan kaikille.

Atte: Yleisimmät tilanteet mitä nyt on ollut silloin nuorempana et oon ollut jossain perus viikonloppu kesäpäiviä nurtsilla istumassa jossain viettämässä iltaa, ja sitten jollain on ja sit saa ostettua tai joku tarjoo. Ja sit sen haistaa kyllä, et se on tiettyllä tapaa yleisestikin tiedossa, ei sitä tarvi hirveesti kapakoita kiertää Kalliossa kun tulee tutuks et täällä on aina jollain jolta voi ostaa sitten illan päätteeksi. Sitten toki kun on vakiintunut se homma, että on kavereita jotka polttelee ja sellaisia tuttuja, niin sitten se on niin arkipäiväistä ettei sitä enää silleen ihmettele.

Eetu: Tuli mieleen muutamia tilanteita, että täysikäisenä taas... Mä oon aina ollut vähän sillai, et kun mä oon paennut itseeni niin mä oon reissannut paljon ympäri Suomea, mä oon ollut useammassa kaupungissa mutta en oo oikein jäänyt minnekään paikoilleen. Kyl mä oon löytänyt aina joka kaupungista, joka tilanteesta niitä ihmisiä, mä muistan Turussakin mä olin yhdessä yökerhossa, mä menin pihalle ja katoin vaan et tuolla on kaks tollasta kundii, sit mä menin sinne ja ne kysyi heti et lähetkö sä tonne nurkan taakse. Ja mä olin et tottakai. Ja tällaisia tilanteita on tullut tosi paljon, vaikken mä nyt ois haistanutkaan sitä siinä tilanteessa, se nyt on ollut helpoin tapa että missä, mennä sinne. Mut sitten se, että mä oon aistunut kuulematta ees yhtään lausetta kun mä oon nähnyt ne ihmiset, niin mä oon ollut et hei ja bondannut niiden kanssa ja sit ne onkin olleet vähän ajan päästä että lähetääks.

Emma: Joo hei nyt mä muistan yhden, tietty tollanen tutka on kehittynyt, mäkin oon siis... Mä oon hakenut kouluun, niin siellä hakutilaisuudessa, oli sellainen pääsykoe, mä mietin siellä, katoin niitä ihmisiä et kelle menis jutteleen. Sit siellä röökipaikalla oli yks, se näytti silleen mukavimmalta se oli just käärimässä tupakkaa, sit kun mä meen siihen niin ei se ollutkaan tupakka se oli käärimässä jointtia. Se tulee jotenkin niin luonnostaan, että noi ihmiset näyttää mielenkiintoisimmilta ja mä meen niille puhun. Sit onkin silleen kaikki ihan samanlaisia kuin minä.

Santtu: Mä en kysynyt näitä glorifioidakseni tai tehdäkseni niistä jotenkin tarunhohtoisia. Jos mietitte sitä itseänne joka on ollut siinä tilanteessa, jossa kannabista on tarjottu, niin mitä olis pitänyt mielessä tapahtua jotta te olisittekin olleet sillai että ei, et mä kieltäydyn nyt tästä jointista.

Emma: No mun ois ainakin pitänyt kokea oloni mukavaksi niiden muidenkin ihmisten kanssa, että mä oon aina kokenut itseni vähän ulkopuoliseksi tai erilaiseksi tai jotenkin vähän räpsyiseksi, et noi elää tolleesti ja mä en voi oikein kuulua siihen. Se on valheellista ollut mut mä oon kokenut sen ihan todellisena sen tietynlaisen ulkopuolisuuden tunteen, se on just niitä syviä uskomuksia mitkä on rakentunut aika varhain. Et se on vaatinut multa aika paljon tietyllä tavalla rikkoa se jää, minkä mä oon itse asettanut siihen. Se ois vaatinut sitä että mä oisin oppinut toimimaan niissä tilanteissa niin kuin kaikki muutkin.

Santtu: Onko ulkopuolisuuden tunne tuttu?

Atte: Siis ulkopuolisuuden tunne, se on tuttu. Sitä mä oon kokenut ihan lapsuudesta asti, ihan lapsuuden kodista, perheestä, ja sitten kokenut sitä ala-asteella ja ylä-asteella. En oo kokenut koskaan kuuluvani silleen joukkoon, vaikka oon pelannut joukkueurheilua oon kokenut itseni ulkopuoliseksi ja se nyt on pysynyt kaverina aika pitkään se ulkopuolisuuden tunne. Tää nyt on just näitä, että se ensimmäinen kokemus on mulla just semmonen että kaikki se ulkonen tavallaan statukset ja kaikki semmoset pyyhittää pois, ja ollaan yhdenvertaisia, ne on ollut just ne ensimmäiset päihdekokemukset. Jotenkin ne on ollut niin voimakkaasti positiivisia kokemuksia, sitä samaa ensimmäistä annostaan monta vuotta sitten metsästännyt. Se on ollut se semmoinen juttu.

Santtu: Sitä ei varmaan löydä enää ikinä.

Atte: Ei, siis se on ihan kauas vuosien menneisyyteen, ja kyllä noita tyyppejä näkee kun on jo monta kymmentä vuotta siitä, kun on viimeksi ollut hauskaa tai on saanut semmoisen kokemuksen. Mut se on vaikea semmoinen päähänpinttymä itselle ollut, mistä päästä eroon ja muutenkin sitten löytää semmoisia tapoja itselle, kun on se ulkopuolisuuden tunne aika syvällä itsellä ja kun on elänyt tietyllä tapaa vähän epänormaalia elämää. Niin myöskin semmoinen tietty alemmuuden tunne siellä. Et miten sitten kokee sellaista yhdenvertaisuutta muiden kanssa ja kuuluu osaksi jotakin, mun mielestä se on ihan tosi tärkeässä roolissa siinä, että pystyy lähtemään hakeutumaan kohti jotain muutosta. Just se, että joku ihminen kohtaa sut silleen, että sä oot ihan okei. Et sulla on vaan tietynlaista tällaista ongelmaa, ja mitä sen kanssa voitais tehdä.

Santtu: Onko esimerkiksi opettajat sellaisia hahmoja, jotka voisi olla luontevasti lähestyttävissä tai jotka voisi luontevasti lähestyä nuoria?

Eetu: Siis opettajathan vois luontaisesti lähestyä nuoria mutta tässä tullaan siihen ongelmaan, että heillä on taas omat velvollisuudet ja omat lakipykälät mitä noudattaa. Jos he uskoo, että nuori on jollain tavalla vaarassa, vaikka päihdekokeilussa, heidän on ilmoitettava siitä. Esimerkiksi lastensuojeluun, vanhemmille, kuraattorille, rehtorille. Et jos he kuulee vaikka et nuori puhuu et hei, nyt ostetaan viikonloppuna pilveä, niin heidän on ilmoitettava siitä. Tässä tullaan siihen ongelmaan, että nuorelle tosi tärkeä on se luottamus. Et se kenelle nuori puhuu, hänen on luotettava siihen. Jos kokemus on se, et mä oisin nuori, mua pelottais puhua jostain, mua pelottais mikä se lopputulos on ja mä oisin epävarma, pelottais mitä käy kun mä poltan pilveä, mä poltin viime viikonloppuna pilveä, tuleeko musta narkomaani? Jos mä menisin sanomaan sen opettajalle ja se opettaja soittais mun mutsille et hei, Eetu puhu just et se poltti pilveä viime viikonloppuna, se apu mitä sen nuoren ois mahdollista saada ja tulla kohdatuks, se katoaa. Se pätee kuraattoriin, se pätee rehtoriin, se pätee terveydenhoitajaan. Heillä on ilmoitusvelvollisuus. Se jotenkin tekee mahdottomaksi sen

kohtaamisen, eli tässä päästään siihen ongelmaan, kenelle nuori sitten puhuu koulussa? Ei kenellekään. Tai kaverilleen ehkä, mutta jos yleinen ilmapiiri on se, että päihteet on ok, ja sä haluisitkin sanoa että päihteet ei oo ok, kenelle hän juttelee siitä. Ei kenellekään.

Atte: Toi on kyllä oikeesti tosi iso ongelma, mihin ois oikeesti tarpeellista tänä päivänä tulla jo jonkinlaista muutosta. Et ois joku väylä missä pystyy... Et esimerkiksi mä mietin, et omalla kohdalla esimerkiksi nuorisotalot, mä hengasin niissä aika paljon ala-asteella ja ylä-asteella vielä, et se esimerkiksi mulle ois toiminut sellaisena väylänä. Jos siellä ois ollut semmoinen mahdollisuus siitä. Et on tyyppi kenen kanssa jutella ja sitten ne jutut jää siihen. Kun se on ihan fakta, et jos ne jää sinne omaan päähän, oli ne sitten mitä oli ne asiat, niin ne paisuu siellä. Ja just toi et kenen kanssa vois jutella, niin ei sitä nyt käy juttelemassa sen koulukaverin kanssa joka on se kaikista siististi pukeutunein ja menestynein opinnoissa vaan kyllä ne ihan muut tyytit löytää kenen kanssa sit jutella näistä ja se suunta ei sit oo kuin alaspäin mun mielestä.

(toim.huom. Artikkelin, jossa haastateltu terveydenhuollon ammattilaisia ilmoitusvelvollisuuteen liittyen, julkaistu Ehkäisevän päihdetyön viikon kampanjasivulla <https://www.ept-verkosto.fi/huoli-kaverin-kannabiksen-kaytosta/>)

Eetu: Mä olin Provinssirockissa, Youth Against Drugsilla meillä oli semmoinen piste, mistä saa palkintoja kun tulee jutteleen päihdeasioista, saa korvatulppaa, kortsua, tikkaria, tällaista. Siihen tuli kaveriporukka, niit oli joku kahdeksan siinä ja ne naureskeli et hahaa, hauskoja tarroja, kortsuja... Sit meni muutama tunti, niin yks näistä kundeista siitä porukasta tuli nykääseen mua hihasta et voiks sä tulla tohon sivuun hetkeksi. Mä olin et joo, tottakai. Et voiko hän jutella sulle, et hän kokeili huumeita, hänen kaverit ei tiedä hän ei uskalla puhuu hänen kavereille, koska he ei käytä huumeita. Hän ei voi puhuu koulussa, ei vanhemmille, ei kenellekään koska hän pelkää että tulee tuomituksi ja rangaistuksi. Se nuori sai sen kokemuksen siinä tilanteessa, että hän tuli kohdatuksi, se pääsi jutteleen mulle ja helpottuneena pystyi lähteen pois, että huh, hän ei välttämättä kuole tähän. Se oli se ajatus, ei kukaan ollut puhunut niistä asioista, se oli vähän niinku tabu, varsinkin siellä päin Suomea, mitä ylempäs mennään sitä enemmän tabu on puhua yleensäkin tällaisista. Pienemmät paikkakunnat ja jutut kulkee. Et siin on se pelko et mitä jos kulkee juttu et mun lapseni on kokeillut.

Emma: Tohon et voisko opettajista olla sellasta tukea tai sellasta apua, mä oon ainakin kokenut ala-asteella, ylä-asteella, lukiossakin että tietyt opettajat on mun sellaisia suosikkeja keiden kanssa mä tuun toimeen, keiden tunneilta mä en välttämättä lintsaa niin paljon. Et on sellainen kunnioitus tai tasavertaisuuden tunne. Tietenkään mä en oo puhunut niille mun päihteiden käytöstä, mut ne on ollut sellaisia joille vois. Ja mä muistan lukiossa mun psykan ope, mä haluan siteeraa sitä kun se oli niin hyvin kun silloin mä ajattelin et se pilvenpolto jotenkin lisää mun luovuutta, kun mä tykkäsin maalaa niin mä aattelin et siitä jotenkin saa uusia ulottuvuuksia. Niin se sano, et monet lähtee hakeen siitä just sitä luovuutta mut sit ajan mittaan se lähtee syömään sitä luovuutta ja mä olin silloin ihan että miten se voi ees sanoo noin, et ei toi voi olla totta. Mut sit tietysti ihan koin sen vähän sen jälkeen. Et jotenkin se, et ois olemassa sellainen alusta missä niille voi puhua ja mä ainakin oon ite ylä-asteella tehnyt sitä että oon ollut alemmalle luokalle sellaista vertaiskasvatusta ja sellaista keskustelua avattu siitä päihteiden käytöstä ja mä oon ollut siinä toiminnassa mukana. Vähän niinku tukioppilaana. Se oli hankkeeseen liittyen et siinä aukes just sellanen väylä oppilaille puhua sillai keskenään ja hakea eri näkökulmia siihen. Et mitä ne kokeilut voi olla ja mihin se voi johtaa, ja sit mikä on yks kans, jos pystyy sillai nimettömänä laittaa jotain vaikka lapulle, jotain kysymyksiä vaikka. Sehän on tosi nöyryyttävää jos niitä luetaan jotenkin luokan edessä ja sit kaikki on sillai et "Joo toi oli se Eetun lappu" ja sit kaikki nauraa, se on hirveetä, mut jos olis joku sellanen vaikka et nimettömästi voi lähestyä aikuisia ketä kunnioittaa muttei halua sit saada sitä jotain rekisteriä siitä. Et olis sellasii väyliä.

Eetu: Mulla on yksinkertainen ratkaisu tähän. Kokemusasiantuntijan vastaanotto. Kouluille. Ei siis pelkät kokemusasiantuntijat, että otetaan pystymetsästä joku joka on just lopettanut käyttämisen, vaan joku joka

on ihan saanut siihen koulutuksen, meillä on ihan laajoja ja perusteellisia koulutuksia kokemusasiantuntijuuteen, miten siinä toimitaan siinä tehtävässä. Et panostettais siihen puoleen et kouluille vastaanotto missä on tää aikuinen, ketä ei velvota samat lait, ja samat pykälät, vaan jolle voi mennä jutteleen, vähän niinku psykologille mutta ei ihan. Jolla on se tausta, joka ymmärtää mitä nuori käy läpi. Nuorilla ois väylä mihin päästä purkamaan, vois varata ajan jostain, ei tarvis mennä siihen koputteleen oveen vaan vois varata jostain vähän Wilman tyylisestä, et nyt on varattu aika, ja vaikka se ois vanhemmat jotka sen varais, niin kuitenkin ois sellainen paikka johon tarvittaessa voi mennä jutteleen ja voi luottaa siihen että tää jää tähän.

Emma: Sellanen matalan kynnyksen.

Santtu: Tässä välissä mä haluan kysyä siitä stigmasta. Mikä on kannabiksen käyttöön liittyvä stigma? Onks sellasta edelleen?

Eetu: Onhan sitä olemassa, mä muistan yhdeksänkytluvun jotain komedioita missä oli hyvin kuvaava sellanen, mikä olettamus on kannabiksen polttajista. Sellanen vähän niinku et, sellanen passivoitunut ja ei elämänsyrjässä kiinni. Et tosi monella jotka ei oo polttanut, vanhemmalla kansalla varsinkin, on se käsitys että sellainen on kannabiksen polttaja.

Santtu: Tämmönen vanha kunnon höntti hippi.

Eetu: Höntti hippi tai sit sellanen hiphoppari joka on sillai et mulla jäi koulut kesken ja mä vähän hengailen tossa ostarin nurkalla. Nää on mun mielestä hyvin vahvasti. Tai sit hippi. Vähän likaset vaatteet, rastat, tällaset. Kyl mä koen et se vieläkin nykypäivänä on, vaikka se ei todellakaan oo se todellisuus.

Emma: Kyl mä saan kiinni tosta, mitä Eetu sano. Sit mulle tulee kans mieleen sellanen kaksikymppinen jossain sohvan nurkassa lahoamassa. Et miksei se vaan mee töihin -tyylisiä ennakoasetelmia ihmisillä on yleisesti. Mut se on ehkä purkautunut netin ja tollasen yleisen keskustelun kautta, vähän silleen moninaistunut että aika erilaisia ihmisiä ne on kuitenkin.

Atte: Jotenkin hirveen vaikee sanoo mitä ihmisillä päässä liikkuu, et miten muut sit aattelee. Mut nykyään kun se on yleistynyt eri piireissä mun mielestä, tai mun mielestä se näyttäytyy silleen että eri porukoissa poltellaan pilvee missä vaikka 15 vuotta sitten ei polteltu, et se on niinku muuttunut. Mut kyl kans on näitä hippiporukoita ja muita mitkä tunnistaa kyllä, että polttaa pilvee, ja se tavallaan on ehkä syntynyt jostain syystäkin se juttu, että itellä ainakaan ei oo mennyt kertaakaan hutii, jos puhuttiin aikaisemmin siitä että tunnistaa kyllä ne ketkä polttelee.

Santtu: Stigmojen ongelma on vähän se, että ne on tuomitsevia herkästi, ja sit myöskään... Jos mennään stigmojen kautta joihinkin ihmisiin liittyviin ilmiöihin niin sit ei kohdata sitä ihmistä, vaan kohdataankin se joku ennakkoluulo siitä.

Eetu: Kyllähän se aika vahvasti juurikin näin on, että stigmat on tuomitsevia. Ei tuu nopeesti mieleen mitään stigmaa mikä ei, tai jotenkin ennakoasetelmaa, varsinkaan tähän aiheeseen liittyen. Ja useimmiten se on just niin niin kuin aikaisemminkin puhuttiin, että ei kohdata sitä ongelmaa, kohdataan se, mitä uskotaan olevan se suuri ongelma. Mutta ei kohdata sitä oikeeta ongelmaa siinä tilanteessa, kohdataan sen stigman kautta sitten se ihminen. Tai siis se ihminen jää kohtaamatta. Siin on vissi ero, kun kysytään miten sun pilven poltto, tai kun kysytään miten sä. Miten sulla menee? Miltä susta tuntuu sisältä, kun sä poltat pilvee? Tai toinen kysymys on, että miksi sä poltat pilvee. Tässä on iso ero, ja siinä on se suuri ongelma, jos kohdataan nuoria, niin nähdään se toiminta, mutta ei nähdä sitä nuorta. Tärkein juttu olis, että nähdään se nuori eikä sitä toimintaa.

Atte: Ja just toi, mistä aikaisemminkin oli puhetta, että jos se on muodostunut jonkinlaiseksi ongelmaksi se pilven poltto, niin se on just se syy-seuraus, että jostainhan se johtuu. Ja sit jos keskitytään pelkästään siihen että sä et voi polttaa pilvee, piste. Näillä mennään. Niin se nuori ihminen jää kokonaan kohtaamatta, et syyt on syvemmällä.

Emma: Toi jointista kieltäytyminen on vähän silleen jännä... Tai siinä on jännä haaste, tavallaan jos ringissä vaik poltetaan niin siinä on sellanen ilmiö et jos joku tarjoo niin se kuuluu siihen kulttuuriin et tarjotaan mut sit myös et otetaan vastaan. Et joku saattaa vaik loukkaantuu, jos mä en ota siltä kun se antaa, vähän niinku jos menee mummolaan niin se loukkaantuu jos mä en ota lisää sitä karkkia. Sellanen tietty kulttuuri olemassa sielläkin et jotenkin ei osaa ees aatella, et tästä ois ok kieltäytyy. Tai et mulle ei suututtais siitä tai bannattais tästä porukasta tai sellasta. Sit on kans se, mitä nous esiin, et on tiettyjä kuplia missä eletään, on tiettyjä kuppikuntia ja vähän eri todellisuuksia eri nuorilla niin jotenkin jos se oma todellisuus on se rinki, missä poltellaan, niin sit ei osaa aatella et jollain joka vaik pärjää siellä koulussa ja ei näy niissä bileissä, sellasta porukkaa jonka kanssa ei tuu juteltuu, niin silläkin saattaa olla jotain ongelmia mistä se ei uskalla puhua. Et kaikki uskaltais olla avoimia niistä omista jutuista, löytyis sellasta samaistumis pintaa et mä en oo yksin mun huolien kanssa vaikka noi on eri aiheista, niin silti se et on sellasta liittymiskokemusta nuorilla keskenään. Se varmasti puuttuu edelleen jollain tavalla.

Santtu: Mitä te toivoisitte yleiseltä keskustelukulttuurilta kannabikseen liittyen?

Atte: No mä ite ajattelen ainakin et semmonen mustavalkoinen ajattelu on aika vanhanaikaista, et tavallaan laitetaan ne ihmiset ketkä on kannabiksen ystäviä vai mitä ne on ja sit semmoset jotka on päihdevastaisia, niin kinasteleen keskenään, mun mielestä se ei oo yhtään hedelmällistä maaperää. Päinvastoin, se vieroksuttaa ja pakottaa valitsemaan puolia. Jotenkin semmoinen keskiväli siinä hommassa, et niinku puhekulttuurissa ja mediassa ja oikeestaan liittyy vähän kaikkeen, et kouluissa, ja et muutenkin ois eri osapuolten näkemykset ja mielipiteet ja kokemukset mahtuis siihen. Eikä ois semmosta tietynlaista jaottelua sen suhteen.

Eetu: Toi on tosi tärkeä juttu mitä Atte toi esiin, että tohon ainakin yhteiskunnan on panostettava. Päihdevalistus on hirveen vanhanaikainen termi, päihdekasvatuksesta puhutaan nykyään, ja osa kunnista on ainakin alkanut panostaa päihdekasvatukseen. Se on se puoli mihin pitää... Et pitäis olla vaikka kerran viikkoon joka luokalla päihdekasvatustunti, et jutellaan erinäisistä aiheista liittyen siihen, vähän niinku terveystietoa ois. Sulla on terveystietoa ja nyt tänään sulla on päihdekasvatusta. Mun mielestä se ois tosi tärkeä, koska sit siitä pystytään puhumaan avoimin kortein siitä mitä nää on. Ja sit se tulee yleisempään keskusteluun kun siitä puhutaan useemmin. Eri juttu on kun mä meen vaikka vieraaksi koululle ja mä meen sinne kerran puoleen vuoteen. Se on siltikin vielä vähän etäinen juttu. Mut sit kun siitä tulis useemmin tapa, päihdekasvatuksesta, mun mielestä se pitäis tulla opetussuunnitelmaan. Silloin siitä tulee enemmän normi, siitä tulee avoimempaa, pystyy keskustella, et hei se opettaja sano tollasta ja sit ne nuoret saattaa jutella välitunnillakin näistä aiheista. Kun sit taas hei, se Eetu kävi vieraana ja se on vieläkin vähän etäinen juttu, ne ei saa siitä kiinni. Mut sitten kun siitä tulee vaan yleisempi... Ja yleisestikin yhteiskunnan vastuulla on se, että millasta keskustelua, mitä media tuo ulos, miks me tuodaan ainoastaan ääripäitä? Miks tarvii aina herättää tunteita ääripäillä, miks ei voi tuoda vaan neutraalia keskustelua? Tähän on tehty paljon hyvää duunia, kannabiskokemuspankkia ja kaikkee muuta erilaisilla järjestöillä missä on otettu kokemuksia, neutraaleja, nimettömiä kokemuksia ihmisiltä että hei, sä poltit pilvee, mitä kävi?

Atte: Ja tossa on se, et kun ei nuoret oo tyhmiä, et jos ne hahmot mitä ne idolisoi mediasta on tosi kannabismyönteisiä, ja sitten se mitä tulee jossain päihdekasvatuksessa, jos sieltä tulee sitten pelkästään ne lainmukaiset seuraukset mitä siitä tulee ja lieveilmiöt ja kaikki semmoinen, niin siinä on jälleen kerran kaksi sellasta tosi äärilaitaa. Kyllä nuoret tajuu että siinä on jotain hyvääkin, ei muuten ihmiset polttelis pilvee.

Palaan siihen, että sais kaikkien äänet kuuluviin, semmosen realistisen kuvan siitä, ja ihan hyvin vois olla jossain opetussuunnitelmassa, kun Eetu puhu sitä, et olis se. Koska kyllä nuoret netistä löytää nykyisin sen tiedon, mut se, millä filttäreillä se nuori lähtee etsiin sitä tietoa, niin uskaltaisin väittää et se painottuu aikapaljon siihen et millaisia oloiloja voi saada mistäkin jutusta ja mitä kannabis tuo. Se ois hyvä olla semmoset faktat vaan, että miten asiat on. Et se on tosi yksilöllistä, vaikuttaa tosi yksilöllisesti ihmisiin, ja et ois ne kokemukset siellä, että mitä siinä on. Ja tavallaan että mitä niistä jutuista voi seurata. Et ois se koko paketti. Eikä tommosia palasia.

Santtu: Todella isot kiitokset, te ootte kertoneet tarinaanne mulle ja mä oon saanut kuunnella sitä. Olen paljon viisaampi nyt, kuin sillon kun astuttiin tähän huoneeseen. Ihan mielettömät kiitokset, ei mulla oo enää, saitte mut sanattomaksi.